

ମାତ୍ରବନ୍ଦନା

ପଦ୍ମମନ

ସେଟିଲା ମୁଖୋପାଧ୍ୟାୟ

ଶାସ୍ତ୍ରମତେ ମା ଦୁର୍ଗୀ ଯାବେନ ଗଜେ ଚଡେ,
ମେହି ଖବରେ ଗଣେଶଦାଦା ଥିଲ ଦିଯେଛେ ଦୋରେ ।
ଆନନ୍ଦେତେ ହଟୋପାଟି ବ୍ୟନ୍ତ ସବାଇ ସାଜେ,
ଏଥାର ଓଥାର ଛୋଟାଛୁଟି କରଛେ ବିନା କାଜେ ।
ହାଁସେର ପାଖୟ ରଂ ଛଢିଯେ ତୈରି ସରସ୍ଵତୀ,
ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଏଲ ଲାଲ କାପଡେ ଦୁଲିଯେ ଗଜମୋତି ।
ମୟୁର ଏଲ ପେଖମ ତୁଳେ କାର୍ତ୍ତିକକେ ବସିଯେ ନିଯେ,
ବଲଲେ—‘ଦାଦା କୋଥାଯ ଗେଲ ବ୍ୟାପାରଟା କୀ ଦେଖ ନା ଗିଯେ ।’
ମର୍ତ୍ତେ ଯାଓୟାର ଶୁଭ ସମୟ ଯାଚେହ ଏବାର ଚଲେ,
ଯାତ୍ରାମଙ୍ଗଳ ହବେ ପଡ଼ା ସକଳେ ଏକ ହଲେ ।
ଲକ୍ଷ୍ମୀବାଁପି ମାଥାଯ ନିଯେ ନାମଳ ପେଚକ ପକ୍ଷି,
ବଲଲେ—‘ଦାଦା ବୈରିଯେ ଏସୋ ବାଡ଼ିଯୋ ନା ଆର ଝକ୍କି ।’
ମିଥ୍ର ଏଲ ଦୁଲିଯେ କେଶର ଏକଟୁଖାନି ହେସେ—
‘ଚଲଲେ ଏମନ ମର୍ତ୍ତେ ଯାଓୟା ଭେସେ ଯାବେ ଶେଷେ ।
ରାଗେର କାରଣ ଥାକଲେ ପରେ ସେଟା ଖୁଲେ ବଲେ,
ହିସେବ ନିକେଶ ପରେ ହବେ ଏବାରଟି ତୋ ଚଲୋ ।’
ଶିବେର କାହେ ଖବର ଗେଲ ଦୌଡ଼େ ଏଲେନ ତିନି—
‘କୀ ହେସେ ଗଣୁବାବା ଦରଜା ଖୋଲୋ ଶୁନି ।’
ଏହି କଥାତେ ଗଣେଶଦାଦା ଆବାର ଗେଲେନ ଖେପେ,
ବାହନଟି ତାର ପାଯେର ତଳାଯ ମରଛେ ଭରେ କେଂପେ ।
ଭେତର ଥେକେ ଢାଢ଼ିଯେ ଗଲା ବଲଛେ ସବେ ଡାକି—
‘କାଜଟା କି ମା ଠିକ କରେଛେ ଭାବଛେ ନା କେଉ ତା କି !
ଆମାର ମତୋ ଶରୀରଟା ଯାର ଆମାର ମତୋଇ ମାଥା,
ତାର ପିଠେ ମା ଚଢ଼ିଛେ କେନ ବୁଝାତେ ପାରି ନା ତା ।
ଏକସାଥେ ଆର ଯାବ ନା କୋ ଏକଲା ଯାବ ପରେ,
ସବାଇ ମିଳେ ଯାକ ନା ଚଲେ ରହିବ ଆମି ଘରେ ।’
ବୋବା ଗେଲ ଆସଲ କାରଣ ଦୁର୍ଗୀ ବଲେନ ଡେକେ—
‘ଗଜେର ପିଠେ ଫିରିବ ନା ଆର ବଲାଛି ଏଥନ ଥେକେ ।’
ଏହି କଥାତେ ଗଲଲ ବରଫ ବେରିଯେ ଏଲେନ ତିନି ।
ଲାଲ ଜାମା ସାଜ ପାଯେର ନୁପୁର ବାଜଲ ରିନିରିନି ।



ପ୍ରମି ପ୍ରସୋ
ସୁମନା ଚୌଧୁରୀ

ଡାକଛେ ଆକାଶ, ଡାକଛେ ବାତାସ
ଡାକଛେ ନଦୀର ଢେଉ
ଡାକଛେ ବନେର କାଶେର ସାରି
ଜାନେ କି ତା କେଉ ?

ହାଓୟା ହାଓୟା ଗନ୍ଧ ଭାସେ
ଭରା ଦିଧିର ଜଲେ
ଫିସଫିସିଯେ ଫୁଲ ପାଖି ସବ,
ପୁଜୋର କଥା ବଲେ ।
ହଠାଂ ମେଘେ ଢାକେ ଆକାଶ
ହଠାଂ ରୋଦେର ଖେଲା
ଆଲୋଛାଯାର ଲୁକୋଚୁରି
ସକାଳ ସନ୍ଧ୍ୟାବେଲା ।

ମେଠୋପଥେ ବାଉଲେରା
ଗାଇଛେ ଆଗମନୀ
ବୁକେର ମାବୋ ଶୁନତେ ଯେ ପାଇ
ମାଯେର ପଦଧବନି ।
ବଚର ପରେ ଧରାତଳେ
ଆସେନ ମହାମାୟା,
ଆନନ୍ଦ ଆର ଶାନ୍ତି ଆସୁକ
ଏଟାଇ ମୋଦେର ଚାଓୟା ॥

নিবোধত ★ ৩৩ বর্ষ ★ ৩য় সংখ্যা ★ সেপ্টেম্বর-অক্টোবর ২০১৯

পুজোর চির্তি গ্রামাঞ্জে তুলসীপ্রসাদ বাগচী

এবার পুজায় যাচ্ছ কোথায় তোমরা সবাই মিলে?
দূরপাহাড়ে বন-বাদাড়ে, সাগর-নদী-বিলে?
যেথায় খুশি যাও তোমরা, যাত্রা শুভ হোক।
রাখবে খোলা মনটি তোমার এবং দুটি চোখ।
খুঁজে সবাই দেখো তো ভাই খোলা সরল মনে,
মাকে কোথাও দেখতে পেলে জানাও আমায় ফোনে।

শুনেছি মা লুকিয়ে থাকেন সকল মায়ের মাঝে,
সন্তানদের ব্যথা নাকি মায়ের বুকে বাজে।
মাকে বোলো তোমার আমার সবার ব্যথার কথা—
আর কতদিন অঙ্ককারে ছুটব যথা তথা?
চোখের জলে বুক ভাসিয়ে মায়ের কাছে বলবে—
ভূত-পিশাচের নৃত্য, মাগো, আর কতদিন চলবে?
বিষয়ে গেছে সমাজ, মানুষ, আকাশ, বাতাস, জল,
মানবমনে ফেনিয়ে ওঠে তীব্র হলাহল।
কালকূট দ্রাগ স্মার্টফোনে আজ অতি সহজলভ্য,
এসব ছাড়া মানুষ নাকি থাকে না আর সভ্য!
নীলকংগের নেই তো দেখা গরলপানের জন্য,
মনুষ্যত্ব অদৃশ্য আজ, মানুষ শুধুই পণ্য।

মাতৃজাতির কী লাঞ্ছনা, মন হয়ে যায় তিক্ত,
ভুলে নিজের দৈবী স্বরূপ সবাই এখন রিক্ত।
তুচ্ছ কথায় আত্মহনন, তুচ্ছ কথায় হত্যা,
মানবশরীর নয় দেবালয়, শুধুই অসুর-সত্তা!
সবাই যেন হন্যে হয়ে ব্যস্ত হননকার্যে,
সকল সীমা ছাড়িয়ে গেছে, পারছি না মা আর যে!

জানতে চেয়ো তোমরা সবাই মায়ের কাছে গিয়ে—
আসবে কবে সেই পাষাণী অস্ত্র হাতে নিয়ে?
রক্তবীজের করতে নিধন মাকেই এখন দরকার,
মায়ের কাছে সবাই মিলে করতে হবে দরবার।
দশপ্রহরণ নিয়ে মাকে বলবে ধরায় আসতে,
বলবে, ‘মাগো, চাই গো সবাই বাঁচতে’
এসব কথা মায়ের কাছে দেখা পেলেই বলবে,
হয়তো সবার ব্যাকুলতায় মায়ের হাদয় গলবে।
সবাই মিলে বললে মাকে পালটে যাবে ছবি।
পুজো সবার ভাল কাটুক—ইতি তোমার কবি।

ମ୍ୟା - ଓ୍ଯାମାରି ମାଟିର ଫଳ୍ୟ ପ୍ରାଜିକା ସତ୍ୟବ୍ରତପ୍ରାଣୀ

ସୂର୍ଯ୍ୟଧୋଯା ସକାଳ ଏଲ ଶିଉଲି ସୁବାସ ନିଯେ
ସପ୍ତପିଂଗା ପାଲ ତୁଳେ ଧାୟ ମନେର ସାଗର ବେଯେ ।
ଛଳାଏ ଛଳାଏ ନଦୀର ଧାରେ କାଶେର ଚାମର ଦୋଳେ
ଶରତ୍ରାନି ହାସଛେ କେମନ ଖୁଶିର ତୁଫାନ ତୁଳେ ।
ଶିଶିରଭେଜା ପଥ ମାଡ଼ିଯେ ଶାରଦଳକ୍ଷ୍ମୀ ଆସେ—
ପୁଜୋର କଥାର କାନାକାନି ଚଲଛେ ଘାସେ ଘାସେ ।
ଆୟ ନା ମାଗୋ ବୁକେର ମାରେ, ମନେର କଥା କହି
ଓହି ଯେ ମାଗୋ, ଆଦୁଲ ଛେଲେର ରଙ୍ଗିନ ଜାମା କହି?
ଟଳଟଳେ ତାର ନୟନକୋଣେ ଅଞ୍ଚିକିନ ରେଖା—
ଛୋଟ ବୁକେ ଦୁଃଖ ଭରା ଘାୟ ନା ଚୋଖେ ଦେଖା ।
ଆବାର ଦେଖି ଛିନ୍ନବସନ ମଲିନ ମେଯେର ମୁଖ
କାଜଲକାଲୋ ଦୀଘଳ ଚୋଖେ ହାରିଯେ ଗେଛେ ସୁଖ ।
ଦିକେ ଦିକେ ଅସୁରରାଜେର କୃଷ୍ଣକଟ୍ଟିନ ହାତ
ଅସମ୍ଭାନେର କଳ୍ପନା ଖେଳା ଚଲଛେ ଦିବାରାତ ।
ଢାକେର ବାଦି ଆଲୋର ରୋଶନ ମିଛେ ହଳ ସବ,
ଆତୁର ପ୍ରାଣେର ନୀରବ ବ୍ୟଥା କବ୍ ମା ଅନୁଭବ ।
ଦେବୀର ବୋଧନ ଶୁଦ୍ଧି ଘଟେ, ମୃମ୍ଭୟୀ ସେ-ରଙ୍ଗ!
ଅବିଚାରେର ଆର୍ତ୍ତନାଦେ ପୁଡ଼ିଛେ ଜୀବନଧୂପ ।
କନ୍ୟାରପେ ହୋକ ମା ପଟେ ଦେବୀର ନୀରାଜନ,
ସାର୍ଥକ ହୋକ ଜୀବନମନ୍ତ୍ରେ ପୁଜୀର ଆୟୋଜନ ।

ଦିଗ୍ନୋ ତ୍ରିବ ପଦତରୀ

ନଗେନ୍ଦ୍ରନାଥ ଘୋଷ

କୈଲାସସଦନେ ବସି ଯୋଗାସନେ ହେଁଛିଲେ ତୁମି ଜୀର୍ଣ୍ଣ,
ମହିସୁର-ଦଙ୍ଗ ଦମନେ ରଣବେଶେ ଅବତରୀଣ ।
ଅମୃତସନ୍ତାନେ ଫିରାଓ ସ୍ଵସ୍ଥାନେ, ଗରଲପାନେ ଉନ୍ମାନ୍ତ,
ଚେତନା ଚୈତନ୍ୟ କରୋ, ତବ କୃପାବରେ ତାରୋ, ମାନୁଷ
ହୋକ ସୁଧାସନ୍ତ ।
ଏ-ବସୁନ୍ଧରା କରୋ ମଧୁକରା, ବିରାଜ କରନ୍ତକ ଚିରଶାନ୍ତ,
ସବାର ହଦୟ କରୋ ମଧୁମୟ, ଦୁରେ ଯାକ ମୋହଭାନ୍ତ ।
ଆମି ଅଭାଜନ, ନା ଜାନି ପୁଜନ, ନିଜଗୁଣେ କ୍ଷମା କରି,
ମରଗେର କାଳେ ବୈତରଣୀଜଲେ ଦିଯୋ ତବ ପଦତରୀ ॥

ଅନ୍ଧଟି ଚିଠି

କଣିକା ବନ୍ଦେୟାଧ୍ୟାୟ

ଶ୍ରୀଚରଣେୟ ମାକେ,

ଯଦିଓ ମାଗୋ, ଚିଠି ଲେଖାର ନେଇକୋ ଏଥିନ ଚଲ,
ତବୁ ବନ୍ଦ ଇଚ୍ଛେ ହଲ, କୀ କରି ମା ବଲ?
ଏକଟି ବଚର ପରେ, ଶର୍ବ ଏଲ ଫିରେ,
ଶିଉଲି ଫୋଟାର ବେଳା, କାଶେର ବନେ ଦୋଳା,
ସାଦା ମେଘେର ଡେଲା, ପଦ୍ମ ଆଁଥି ମେଲା,
ଆକାଶ ଜୁଡ଼େ, ବାତାସ ଜୁଡ଼େ ଆଗମନୀର ସୁର,
ବଲଛେ କାନେ, ମାୟେର ପୁଜୋ ନୟ ବେଶି ଆର ଦୂର ।
ଦିକେ ଦିକେ ଜାଗଲ ସାଡ଼ା,
ଆନନ୍ଦ ଆଜ ଦୁୟାରେ ତାଇ ଦିଚେ କଡ଼ା ନାଡ଼ା ।
ତବୁ ମାଗୋ ଥେକେ ଥେକେ ମନଟା ଭାରି ଲାଗେ,
ତୁମି ଛାଡ଼ା ଏମବ କଥା ବଲବ ବଲୋ କାକେ?
ତୁମି ମା ଆନନ୍ଦମୟୀ, ଶକ୍ତିରମ୍ପା ମା,
ତ୍ରିଜଗତେ ମାଗୋ ତୋମାର ନେଇ ଯେ ଉପମା ।
ତୋମାର କାହେ ଏକଟି ଚାଓୟା ଆହେ ଆମାର ଜେନୋ,
ମାଗୋ ଆମାର ସେଇ କଥାଟି ମନ ଦିଯେ ଆଜ ଶୋନୋ ।
ଚାରିଦିକେ ଦେଶଜୁଡ଼େ ଆଜ ଚଲଛେ ହାନାହାନି,
ଗୁପ୍ତଯାତକ ଦିନେ ରାତେ କରଛେ କାନାକାନି ।
ବନ୍ଦ ରଙ୍ଗ ବାରଛେ ଦେଖୋ ଚାରିଦିକେ ଚେଯେ ।
ତାରଙ୍ଗ ଚେଯେ ବେଶି ରଙ୍ଗ ବାରଛେ ହଦୟ ବେଯେ ।
ଏବାର ଏସେ ମନେର ଅସୁର ମାରତେ ତୋମାଯ ହବେ;
କୋନ ଅସ୍ତ୍ର ଯେ ଲାଗବେ ତାତେ, ଜାନବ କେମନ କରେ?
ଚାରିଦିକେ ହାସିଖୁଶି, ଆଲୋରଇ ରୋଶନାଇ,
ତାରଇ ନିଚେ ଆହେ ପଡ଼େ ମନ-ପୋଡ଼ାନୋ ଛାଟି ।
ମେ-ମନଟାକେ ସଞ୍ଜୀବନୀ ସୁଧାଯ ଭରେ ଦିଯୋ,
ଏବାର ଏସେ ସବଟା କାଲି ମୁହିଁୟେ ଦିଯେ ଯେଯୋ ।
ଏହିଟୁକୁ ମା ବଲାର ଛିଲ, ବାକି ବୁଝେ ନିଯୋ ।

ଇତି ତୋମାର ଅବୋଧ ମେଯେ,
ରଇଲ ତୋମାର ପଥଟି ଚେଯେ ॥